

การเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความไทยในคดีอาญา

Thai attorneys' accessibility of forensic evidences in criminal cases

วชิรพล วิสวจรรรยา, ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง,
ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี และ อรทัย เขียวพุ่ม
มหาวิทยาลัยศิลปากร

Vacherapol Vesavachunya, Sirirat Choosakookriang,
Supachai Supaluknari and Orathai Kheawpum
Silpakorn University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: vacherapol@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาของทนายความไทย และประเมินความต้องการด้านการฝึกอบรมของทนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การศึกษานี้ใช้การวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทนายความไทย 398 คน มีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้ ผลการศึกษาพบว่าทนายความไทยสามารถเข้าถึงหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลาง จากค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม และผลการศึกษาพบว่าภูมิหลังของทนายความมีความแตกต่างกันอย่างมากเกี่ยวกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และต้องการการฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ การสัมภาษณ์สามารถให้คำตอบที่ละเอียดมากขึ้นเกี่ยวกับมุมมองของการศึกษาด้านนิติวิทยาศาสตร์ในแวดวงนักกฎหมาย ผลการศึกษาพบว่าทนายความไทยต้องการเข้าถึงหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งจากผลการศึกษาสนับสนุนให้มีการขยายการศึกษาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในสภาทนายความของไทย

คำสำคัญ: ทนายความไทย; พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์; การฝึกอบรมด้านนิติวิทยาศาสตร์

Abstracts

The objectives of this research were to study the Thai attorney's accessibility of the forensic evidence in criminal cases, and assess their needs of additional training in forensic science. Both quantitative and qualitative researches were employed in this study. Three hundred and ninety-eight Thai attorneys nationwide were participant in this research. The study revealed that Thai attorneys had a moderate level of accessibility of forensic evidences as suggestions by their average scores. They stated having very different backgrounds in related scientific concepts and having forensic science training needs. Moreover, the interview gave more detailed responses on views of forensic science education in the lawyer community. Results indicated that Thai's attorneys reported needs in accessing better reliability of forensic

* วันรับบทความ : 10 พฤษภาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 25 มิถุนายน 2566; วันตอบรับบทความ : 27 มิถุนายน 2566

Received: May 10 2023; Revised: June 25 2023; Accepted: June 27 2023

science evidences. These results supported new efforts to expand scientific evidence education in the lawyer council.

Keywords: Thai attorney; Forensic evidence; Forensic Science training

บทนำ

นิติวิทยาศาสตร์ คือ การนำความรู้ทุกสาขาทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อนำมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรม นำมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมาย หาดำผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยถูกต้อง พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถเปลี่ยนได้ (พัชรา 2553, พัชรา 2560) พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากตัวของวัตถุพยานเปลี่ยนแปลงได้ยากหากได้ผ่านกระบวนการตรวจพิสูจน์ที่ถูกต้องและมีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่เชื่อถือได้ เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะนำไปใช้ในการกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น (Peel & Malcom, 2015) เป็นพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือมากกว่าพยานบุคคล เพราะคำให้การของพยานบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายขึ้นอยู่กับตัวบุคคล

สำหรับในประเทศไทยได้มีการนำเอาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยมาเป็นเวลานาน แต่ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชน จนกระทั่งเกิดคดีฆาตกรรมนักศึกษาแพทย์ที่มีการตัดแยกอวัยวะแต่ละส่วนออกจากร่างกายเพื่อทำลายหลักฐานในปี 2541 (พิมพ์อวชาญาณกรรม, 2561) นิติวิทยาศาสตร์จึงได้รับความสนใจจากประชาชนเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์อย่างจริงจัง มีการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ในสังกัดกระทรวงยุติธรรมขึ้น เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐสามารถเข้าถึงการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้ง่ายขึ้น และเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดมาตรฐานกลางในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผลการตรวจพิสูจน์เป็นที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลซึ่งจะต้องเป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็วมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ในปัจจุบันมีการการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการกระบวนการยุติธรรมเกือบทุกคดี อาทิเช่น การตรวจสอบลายพิมพ์ดีเอ็นเอที่เก็บได้จากสถานที่เกิดเหตุมาเปรียบเทียบกับลายพิมพ์ดีเอ็นเอของผู้ต้องสงสัย เป็นต้น (สรันยา สี่มา, 2563) ทัศนคติเป็นหนึ่งในบุคลากรที่มีหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ทัศนคติคือ ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ว่าความ แก่ต่างคู่ความในคดี นับได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการยุติธรรม หากมีประชาชนหรือองค์กรใดๆไม่ได้รับความเป็นธรรม ทัศนคติจะมีหน้าที่ว่าความเพื่อแก้ต่างในคดีนั้นๆให้ตามข้อกฎหมาย ทัศนคติจะมีหน้าที่คล้ายคลึงกับพนักงานอัยการ ทัศนคติจะได้รับจากการว่าจ้างจากบุคคลหรือองค์กรทั่วไปในการว่าความหรือเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย ทัศนคติต้องทำงานร่วมกับอาชีพที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการยุติธรรม ต้องติดต่อเพื่อให้คดีความนั้นบรรลุผลสำเร็จไปได้ด้วยดี กฎหมายจะกำหนดให้ทัศนคติเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญภายใต้กระบวนการยุติธรรมที่ช่วยพิสูจน์ความบริสุทธิ์

ของจำเลย ช่วยปกป้องสิทธิของจำเลยที่พึงได้รับ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด อย่างไรก็ตาม ทนายความบางท่านขาดความรู้ในเรื่องของการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ กรณีทนายความของคุณแม่ดาราดังให้สัมภาษณ์ว่าไม่มีความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาเหตุการตายของดาราสาว อีกทั้งการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นกระทำได้ยากมาก (PPTV Online, 2021)

การเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความในชั้นสอบสวนนั้นกระทำได้ยากเนื่องจากจะถูกปฏิเสธจากพนักงานสอบสวนในคดีนั้นๆ จึงไม่สามารถมีข้อมูลของพยานนิติวิทยาศาสตร์ในคดีได้ เหตุเพราะกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจว่าสามารถกระทำได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานไว้โดยได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ชนิด และประเภทของพยานหลักฐาน ตลอดจนกระบวนการนำพยานหลักฐานมาใช้อ้างเป็นพยานในชั้นศาล ซึ่งสรุปส่วนสำคัญได้ดังนี้ (สรันยา สี่มา, 2563) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 สอบสวน ลักษณะ 2 หมวดที่ 1 การสอบสวนสามัญ

มาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด” ซึ่งจากตัวบทนี้จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนกระทำการสอบสวนได้ทั้งที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้วหรือยัง 모르ตัวผู้กระทำความผิด และหลักฐานที่รวบรวมไม่จำกัดว่าจะเป็นสิ่งใด รวมทั้งพยานหลักฐานที่ผู้ต้องหาเสนอเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ของผู้ต้องหา จะเห็นว่าพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและชั้นสูตรพลิกศพในสถานที่เกิดเหตุ รวบรวมพยานหลักฐานที่ได้จากสถานที่เกิดเหตุจากพยานบุคคลและจากการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจมาสรุปเป็นสำนวนในการส่งฟ้องต่อพนักงานอัยการต่อไป ซึ่งทนายความจะต้องขอหรือได้มาจากพนักงานสอบสวนทั้งสิ้น

ในปัจจุบันมีการกล่าวอ้างพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากคดีต่างๆ ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นทนายความ ผู้พิพากษา ตำรวจสอบสวนและส่วนอื่นๆ ต้องการความรู้เพิ่มเติมในส่วนของนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการเข้าใจพยานหลักฐานต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุ โดยมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญ การใช้นิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการยุติธรรมดังนี้

มีการวิจัยโดย สหส ไพภักดี (2561) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพของทนายความ โดยการศุการรวมถึงพื้นหลังความรู้และการศึกษาของทนายความ รวมทั้งความรู้ความสามารถ และวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาประสิทธิภาพของอาชีพทนายความ ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรม วิเชียร ขุบโธสง และ พิสมัย จารุจิตติพันธ์ (2560 : 404-417.) ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ โดยใช้แบบสอบถามศึกษากับทนายความ พบว่าปัจจัยสำคัญได้แก่ ปัจจัยจิตใจ ความสำเร็จ (ร้อยละ 51.70) และความก้าวหน้า (ร้อยละ 50.60) ที่มีผลต่อสมรรถนะของทนายความ ปัจจัยสนับสนุนประกอบด้วยด้านความมั่นคง ด้านสถานภาพทางอาชีพ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมอาชีพ เป็นปัจจัยที่สำคัญ

รองลงมา และ ต่อมา ณรงค์ศักดิ์ สุขวิบูลย์ (2560 : 67-84.) ทำการศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการวิจัยในรูปแบบการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพทนายความของสภาทนายความแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยได้สร้างรูปแบบชื่อว่า “ทนายความอาสาแก่ผู้ต้องหาที่มีประสิทธิภาพ” โดยนำปัจจัยต่างๆมาการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพทนายความอาสา โดยมีปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งคือการจัดให้มีการสัมมนาอบรมให้ความรู้แก่ทนายอาสา และการจัดทำวารสารทางกฎหมายและวิชาการเพื่อให้ทนายความอาสามีองค์ความรู้ด้านกฎหมายที่ทันต่อสถานการณ์ วราภรณ์ พรหมวิกร และคณะ (2562 : 168-180.) ทำวิจัยเรื่อง ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย พบว่าบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ยังขาดความรู้และความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ อาจเชื่อตามความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญที่เบิกความโดยไม่ทราบถึงข้อจำกัดของวิธีการตรวจพิสูจน์ดังกล่าว

Garrett et al. (2021) ได้ศึกษาเรื่องผู้พิพากษาและการศึกษาเรื่องนิติวิทยาศาสตร์ โดยการทำแบบสำรวจ 164 ผู้พิพากษาจาก 39 รัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาในระหว่างเข้าฝึกอบรม โดยศึกษาเกี่ยวกับประวัติการศึกษาเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ ความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การประเมิน การฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ ผลการสำรวจที่ได้พบว่าผู้พิพากษาต้องการการศึกษาอบรมเพิ่มเติมเรื่องพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และต้องการความรู้เรื่องความน่าเชื่อถือของวิธีการทดสอบและหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ด้วย Kaplan et al. (2020: 263–272.) ได้สอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ ความถูกต้องและความสำคัญของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับสาธารณชนในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ผิดพลาดอาจมีส่วนทำให้กระบวนการยุติธรรมมีความผิดพลาดร่วมด้วย การศึกษาพบว่าประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่คิดว่าหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความแม่นยำในระดับ 65% - 75 % เท่านั้น และคิดว่ากระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์อาจมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ Ribeiro et al. (2019: 138–147.) ศึกษาเกี่ยวกับความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์นั้นมักถูกนำมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญา ผลการศึกษาวิจัยพบว่ากระบวนการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (16 เทคนิค) ที่เกี่ยวข้องกับใช้ดุลพินิจของมนุษย์ค่อนข้างมาก จะทำให้การตัดสินผิดพลาดได้ง่าย อีกทั้งขาดความถูกต้องและแม่นยำ

จากงานวิจัยข้างต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่าการเข้าใจ เข้าถึงและความรู้ในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความมีความสำคัญ นำมาซึ่งการสืบสวนความยุติธรรมในระบบงานยุติธรรม จึงได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความและ การต้องการของทนายความเกี่ยวกับองค์ความรู้ของทนายความด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปเป็นแนวทางการ

เสนอแนะแนวทางการจัดอบรมทนายความในประเทศไทย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานเกี่ยวกับหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ
2. เพื่อประเมินความต้องการด้านการฝึกอบรมของทนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ระเบียบวิธีวิจัย

วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่ขึ้นทะเบียนกับสภาทนายความแห่งประเทศไทยประเภทตลอดชีพ จำนวน 77,664 คน (ข้อมูลจากเนติบัณฑิตยสภา ปี พ.ศ. 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่ขึ้นทะเบียนกับสภาทนายความแห่งประเทศไทยประเภทตลอดชีพ จำนวนทั้งสิ้น 398 ตัวอย่าง ซึ่งกำหนดค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตร Taro Yamane (1973 : 32)

1.3 เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยสร้างแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) มีลักษณะปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์การทำงานและสถานที่ทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ ลักษณะคำถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด จำนวน 8 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความความต้องการความรู้และการฝึกอบรมเพิ่มเติมของทนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด จำนวน 7 ข้อ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาประสิทธิภาพของเครื่องมือวิจัย ศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบเขตของคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และเนื้อหาของวิจัย สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง พบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หาความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยวิธีพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC)

โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และดำเนินงานหาคุณภาพเครื่องมือ ด้วยการทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 คน หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้การ วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการ Cronbach ได้ค่าเชื่อมั่น 0.86

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยการใช้แบบสอบถาม แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) กลุ่มตัวอย่าง 398 ตัวอย่าง โดยอธิบายประเด็นข้อคำถามด้วย

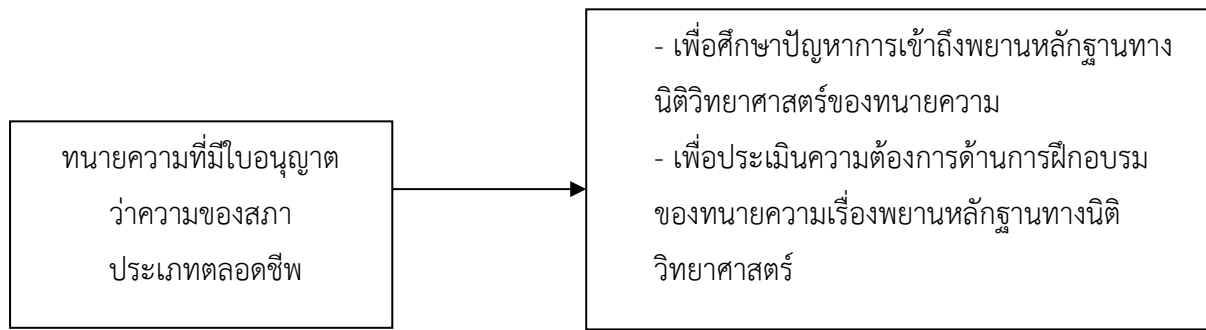
1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ระดับความคิดเห็นของทนายความเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความและประเมินความต้องการด้านการฝึกอบรมของทนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อดำเนินการยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณระยะที่ 1 วิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 3 คน ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนโยบายประกอบด้วย นายกสภาทนายความแห่งประเทศไทย กรรมการสภาทนายความแห่งประเทศไทย และอดีตนายกสภาทนายความแห่งประเทศไทยและคณบดีคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งล้วนทำงานที่เกี่ยวข้องกับสภาทนายความและเคยมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยเครื่องมือที่ใช้ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการ บันทึกการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) โดย นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงในรูปแบบของข้อความโดย การจัดกลุ่มประเด็น วิเคราะห์ตามประเด็นของข้อมูล พร้อมอ้างอิงแหล่งวิชาการในการนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลพร้อมพรรณนาความ ข้อมูลตามทฤษฎี และปรากฏการณ์เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ในผู้ประกอบวิชาชีพทนายความที่ขึ้นทะเบียนกับสภาทนายความแห่งประเทศไทยประเภทตลอดชีพ ซึ่งมีแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 362 ชุด (จากจำนวนที่ได้รับจำนวน 398 ชุด) โดยมีคุณลักษณะเชิงประชากรที่แตกต่างกันซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นจำนวนร้อยละของแต่ละคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลเชิงประชากรของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ข้อมูลของประชากรศาสตร์	ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	หมายเหตุ
เพศ	ชาย	249	รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 362 คน
	หญิง	113	
อายุ	อายุต่ำกว่า 25 ปี	31	มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ให้ข้อมูลอายุ จำนวน 58 คน
	อายุ 25 – 50 ปี	142	
	อายุมากกว่า 51 ปี	131	
	อื่นๆ	58	
วุฒิการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	11	

	ปริญญาตรี	246	มีผู้ตอบแบบสอบถามไม่ให้ ข้อมูลภูมิการศึกษา จำนวน 1 คน
	สูงกว่าปริญญาตรี	104	
	อื่นๆ	1	
สถานภาพ	โสด	198	
	สมรส	164	
ประสบการณ์การทำงาน	1-5 ปี	214	
	6-10 ปี	89	
	11 ปีขึ้นไป	59	
สถานที่ทำงาน	กทม.	169	
	ภูมิภาค	193	

จากตารางที่ 1 พบว่าจำแนกข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัยตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์การเป็นทนายความ และสถานที่ทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 249 คน (69%) กลุ่มอายุผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมีอายุระหว่าง 25-50 ปี จำนวน 175 คน (47%) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรีจำนวน 247 คน (68%) และสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 104 คน (29%) และมีสถานภาพโสดจำนวน 198 คน (55%) ในขณะที่สถานภาพสมรสจำนวน 164 คน (45%) โดยมีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี จำนวน 214 คน (59%) มากที่สุด และทำงาน 11 ปีขึ้นไปจำนวน 59 คน (16%) น้อยที่สุด สถานที่ทำงานบริเวณกรุงเทพมหานคร จำนวน 169 คน (47%) และทำงานในส่วนภูมิภาค จำนวน 193 คน (53%)

ผลการทดลองในส่วนที่สอง ทนายความตอบแบบสอบถามทั้งหมด 8 ข้อ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ เพราะการเข้าถึงหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มีความสำคัญในการต่อสู้คดี ถ้าทนายความรู้ถึงวิธีการและเข้าถึงการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ก็จะเป็นประโยชน์มาก โดยข้อมูลการเข้าถึงในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของทนายความเกี่ยวกับประเด็นปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ

ปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ท่านเคยขอผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยตรงกับพนักงานสอบสวน	2.31	1.185	ปานกลาง
2. ท่านเคยขอผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยตรงกับหน่วยงานที่ตรวจพิสูจน์	2.33	1.185	ปานกลาง
3. ท่านเคยได้ผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	2.38	1.142	ปานกลาง
4. พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเพียงผู้เดียว ตามมาตรา 131 ควรได้รับการแก้ไขในการใช้ดุลยพินิจแต่ฝ่ายเดียวในระดับใด	3.66	1.145	มาก
5. พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจพิสูจน์ได้เท่าที่จำเป็น ตามมาตรา 131/1 กรณีโทษเกิน 3 ปี ควรได้รับการแก้ไขให้ฝ่ายอื่นเข้ามาขอตรวจพิสูจน์ทราบได้ในระดับใด	3.60	1.054	มาก
6. ท่านทราบว่ามีการใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	3.01	1.152	มาก
7. ท่านทราบขั้นตอนเพื่อขอรับการตรวจสอบหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	2.59	1.174	ปานกลาง
8. ท่านมีความสามารถในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	2.77	1.058	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความ พบว่าเมื่อนำเอาคะแนนมาหาค่าเฉลี่ยพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยในเรื่องปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ 2.83 ± 1.14 อยู่ในระดับปานกลาง และ พบว่าทนายความผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นด้วยว่าอย่างมากว่าพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเพียงผู้เดียว ตามมาตรา 131 และควรได้รับการแก้ไขในการใช้ดุลยพินิจแต่ฝ่ายเดียว อยู่ในระดับมาก (คะแนนค่าเฉลี่ย 3.66) และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจพิสูจน์ได้

เท่าที่จำเป็น ตามมาตรา 131/1 กรณีโทษเกิน 3 ปี ควรได้รับการแก้ไขให้ฝ่ายอื่นเข้ามาขอตรวจพิสูจน์ทราบได้ หมายความว่าส่วนใหญ่ทราบดีว่าการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ค่าใช้จ่ายใน และ ข้อมูลเกี่ยวกับการที่ทนายความมีความสามารถในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เคยได้ผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เคยขอผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยตรงกับหน่วยงานที่ตรวจพิสูจน์อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าทนายความส่วนใหญ่เคยเจอปัญหา หรือทำคดีความเกี่ยวกับการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาบ้าง โดยทนายความส่วนใหญ่ตอบคำถามว่าทราบขั้นตอนเพื่อขอรับการตรวจสอบหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลาง นอกจากนี้การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการด้านการฝึกอบรมของทนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยทนายความตอบแบบสอบถามในประเด็นความต้องการด้านการฝึกอบรมของทนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของทนายความในประเด็นความต้องการด้านการฝึกอบรมของทนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ความต้องการด้านการฝึกอบรมของ ทนายความเรื่องพยานหลักฐานทาง นิติวิทยาศาสตร์	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1. ท่านเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับใด	2.20	1.162	ปานกลาง
2. ท่านคิดว่าควรมีการฝึกอบรมความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้กับทนายความในระหว่างที่มีการอบรมวิชาว่าความในระดับใด	3.48	1.217	มาก
3. ท่านคิดว่าควรมีการเรียนการสอนด้านนิติวิทยาศาสตร์ในระหว่างที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาในระดับใด	3.73	1.032	มาก
4. ท่านคิดว่าควรมีการฝึกอบรมความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้กับทนายความภายหลังจากได้ใบอนุญาตว่าความ	4.01	0.975	มากที่สุด

5. ท่านคิดว่าควรมีวิชาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะอย่างไรเป็นระบบ	4.15	0.830	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่าควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการต่อสู้คดีหรือกล่าวโทษ	4.28	0.944	มากที่สุด
7. ท่านคิดว่าควรมีการฝึกอบรมวิธีการแสวงหาและการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในคดี	4.07	0.980	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องความต้องการด้านการฝึกอบรมของทนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวม $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 3.70 ± 1.02 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าทนายความส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับการจัดอบรมหรือควรมีการให้การศึกษาเพิ่มเติมด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ แก่ทนายความและยังต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการต่อสู้คดีหรือกล่าวโทษ มาให้คำปรึกษาโดยมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.28 และควรมีวิชาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะอย่างไรเป็นระบบ มีการฝึกอบรมวิธีการแสวงหาและการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในคดี และ ควรมีการฝึกอบรมความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้กับทนายความ ภายหลังจากได้ใบอนุญาตว่าความโดยมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ทนายความเห็นว่าควรมีการเรียนการสอนด้านนิติวิทยาศาสตร์ในระหว่างที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา และควรมีการฝึกอบรมความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้กับทนายความในระหว่างที่มีการอบรมวิชาว่าความ มีคะแนนระดับมาก จากคะแนนยังพบว่าตัวทนายความเคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างปลายเปิด

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารสภาทนายความ ณ สภาทนายความแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยได้ทำการวิเคราะห์ผลจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นทนายความที่มีใบอนุญาตตลอดชีพ และได้นำมาวิเคราะห์หาประเด็นปัญหาที่ได้จากการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาสร้างเป็นเครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างปลายเปิดกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นฝ่ายบริหารของสภาทนายความและผู้เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้บริหารสภาทนายความจำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยได้ทำการสรุปจากประเด็นของการสัมภาษณ์ ดังนี้

เรื่องความรู้ ความเข้าใจในการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสภานายความจำนวน 3 ท่านสรุปผลได้ในเรื่อง การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน ได้มีข้อคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่า ปัจจุบันมีการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทย ทำให้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญมากในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการนำการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ตรวจเก็บได้ในสถานที่เกิดเหตุมาใช้เป็นจำนวนมาก เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดีต่างๆ ให้ปรากฏ นอกจากนี้ทุกท่านเห็นตรงกันว่าหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถใช้ในการพิจารณาคดีและนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน เห็นตรงกันว่าในปัจจุบันนายความยังถือว่ามีความรู้ด้านนี้ในระดับน้อย ต้องการความรู้เพิ่มเติมในด้าน ความรู้และการใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“งานด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้นมีความสำคัญกับนายความอย่างมากในการต่อสู้คดี ทั้งทางแพ่งและทางอาญา”

“นายความในยุคปัจจุบันต้องมีพัฒนาการในเรื่องความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือนิติเวช เหตุเพราะกระบวนการทางด้านงานยุติธรรมได้พัฒนาไปแล้ว หลักฐานหลายอย่างที่ไม่ใช่ หรือ ขาดประจักษ์พยาน ศาลก็สามารถใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นำมาลงโทษจำเลยก็ได้”

นอกจากนี้ยังเห็นว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น ต้องมีความน่าเชื่อถือ มีลำดับห่วงโซ่วัตถุพยาน และต้องมีมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ มีความจำเป็นในการใช้ไม่ว่าชั้นสอบสวนหรือชั้นสืบพยาน ดังนั้นจึงมีความสำคัญกับนายความเป็นอย่างยิ่งในการใช้ต่อสู้คดี เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ หรือพิสูจน์ความผิดเพื่อนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“การจัดการให้ความรู้กับนายความเราเน้นงานวิชาการ เราเน้นหลักสูตรนิติวิทยาศาสตร์ เป็นหลักสูตรเฉพาะทางนิติวิทยาศาสตร์ เพราะมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการต่อสู้คดี รวมทั้งการแสวงหาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์”

เรื่องปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความ

จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่านายความยังขาดความเข้าใจ ขาดข้อมูลในการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และรวมทั้งการแสวงหาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังเห็นพ้องกันในเรื่องข้อกฎหมาย ตาม ป.วิอาญา ม.131 และ ม.131/1 ที่ให้ดุลพินิจกับพนักงานสอบสวนแต่เพียงผู้เดียวนั้น ถือเป็นข้อจำกัดที่ต้องตระหนักถึงปัญหาในการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่สำคัญ ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ส่วนกฎหมาย ป. วิอาญา ม.131 ที่ให้ดุลพินิจกับพนักงานสอบสวนแต่เพียงผู้เดียวนั้นแก้ไขได้ยาก แก้ไม่ได้ก็เสนอได้โดยดูว่าอันไหนเป็นธรรมอันไหนไม่เป็นธรรมต้องชัดเจนดูเป็นเรื่องๆไป”

“ในปัจจุบันทนายความรวมถึงประชาชนจะเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นกระทำได้ยาก เหตุตาม ป.วิอาญา.131 ต้องอาศัยดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนเท่านั้น ดังนั้นการเข้าถึงจึงมีลักษณะเป็น การใช้เส้นสาย มีความรู้จักจึงจะเข้าถึงได้ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในกระบวนการยุติธรรม”

นอกจากนี้จากการให้สัมภาษณ์ของอดีตนายทนายความได้ติดตามและให้ความรู้ในเรื่องของ รัฐธรรมนูญ มาตรา 258 ได้บัญญัติไว้เรื่องนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นตอนของการร่างกฎหมายของ กระทรวงยุติธรรม กำหนดแนวทางของงานนิติวิทยาศาสตร์และสิทธิในการเข้าถึงต้องเกิดความเป็นธรรม รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เพราะการตรวจพิสูจน์ต้องมีค่าใช้จ่ายอาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ เพราะถ้าไม่มีทุนทรัพย์ ประชาชนก็ไม่สามารถเข้าถึงส่วนของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ ดังคำ สัมภาษณ์ที่ว่า

“ปัจจุบันรัฐธรรมนูญ ม. 258 ได้บัญญัติไว้แล้วในเรื่องนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นตอนของการ ร่างกฎหมายอยู่ที่กระทรวงยุติธรรม กำหนดงานนิติวิทยาศาสตร์ควรมีเส้นทางหรือแนวทางอย่างไร”

เรื่องความรู้และความต้องการด้านการฝึกอบรมของทนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์

จากการสัมภาษณ์เรื่องความรู้และความต้องการด้านการฝึกอบรมของทนายความด้านพยานหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความคิดเห็นสอดคล้องคือ จำต้องมีความรู้ โดยต้องมีการศึกษา อบรมกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งสมควรให้สภานายความ จะนำไปวางระบบการศึกษาหรือ อบรมด้านนิติ วิทยาศาสตร์ ลักษณะของพยาน ซึ่งในปัจจุบันทางสภานายความมีการจัดอบรมนิติวิทยาศาสตร์จราจรอยู่ แล้ว และสมควรเพิ่มหลักสูตรต่างๆ เพิ่มขึ้นจากหลักสูตรที่สภานายความจัดขึ้น ทั้งหลักสูตรในระยะสั้น และ หลักสูตรต่อเนื่องในระยะยาว เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น เพื่อยก มาตรฐานการให้บริการทางทนายความ นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านยังแนะนำเห็นควรว่าควรมีการ จัดการให้ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์ มาตั้งแต่ระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งควรเป็นวิชาบังคับให้เรียน ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คดีอาญาทุกคดี ผู้เสียหายควรปรึกษาทนายความก่อน เพื่อแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อเก็บหลักฐานที่ ช่วยตรวจพิสูจน์ให้ปรากฏเพื่อนำไปใช้ในชั้นศาล จึงมีความจำเป็นต้องมีหลักสูตรอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ทนายความ โดยมีการเสนอหลักสูตรเพื่อจัดอบรมทั้งหมด 36 หลักสูตร”

“จะเพิ่มหลักสูตรเพื่อสร้างนักกฎหมาย เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการว่าความ ในด้านนิติ วิทยาศาสตร์โดยเพิ่มหลักสูตรทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพราะเป็นเรื่องที่มาแรงเพื่อช่วยในการป้องกัน อาชญากรรม”

“สำหรับทนายความเรานี้ก็ได้จัดให้มีการฝึกอบรมรวมถึงการอบรมพิเศษให้ในเรื่องหลักฐานทางนิติ วิทยาศาสตร์ในโครงการต่างๆที่มีบรรยายอยู่ เช่นท่านอธิบดีตีเอสโอกี่มาให้ความรู้ในขณะที่มีการอบรมวิชาว่า

ความและได้แนะนำว่าควรจะให้เริ่มตั้งแต่อยู่ในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นการปูพื้นเป็นวิชาบังคับตั้งแต่ในชั้นปริญญาตรี”

“แต่สิ่งเหล่านี้ต้องมีความรู้ โดยต้องมีการศึกษาอบรมกันโดยเฉพาะคือเป็นความรู้ด้านพิเศษ อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์กับประชาชนด้วย ต้องมีเส้นขนานในการเก็บและตรวจพิสูจน์ โดยผู้เสียหายมีส่วนร่วมรับรู้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่า ครบถ้วนถูกต้อง ช่วยในการพิสูจน์ความผิด ศาลเชื่อถือร่วมรับฟังกับพยานหลักฐานอื่นทำให้น่าเชื่อ หรือไม่เชื่อ จึงจำเป็นต้องอาศัยผู้มีความรู้พิเศษเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นเรื่องยาก”

อภิปรายผลการวิจัย

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างมากในคดีที่เกี่ยวข้อง เหตุเพราะเป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือสูง อาจนำไปสู่การพิสูจน์ความผิดหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยในชั้นพิจารณาคดีได้ ในการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกสรุปผลได้เหมือนกันว่า ทนายความยังประสบการณ มีปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนในการตรวจสอบหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ทนายความส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการขอผลตรวจพยานหลักฐาน และขาดข้อมูลถึงค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ในการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก รวมถึงข้อจำกัดจากข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาจเป็นผลให้ทนายความไม่เคยขอผลตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ประกอบการพิจารณาคดี ซึ่งอาจเป็นผลให้การหาหลักฐานมาประกอบการพิจารณาคดีไม่ได้เต็มประสิทธิภาพ จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เรื่องปัญหาการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ พบว่า อุปสรรคของข้อกฎหมายตาม ป.วิอาญา ม.131 และ ม.131/1 ในเรื่องให้อำนาจกับพนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจแต่เพียงผู้เดียวในเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงพยานหลักฐานของผู้เสียหายในคดี ซึ่งตรงกับผลที่ได้จากแบบสอบถามในเชิงปริมาณที่พบว่า ปัญหาของข้อกฎหมายตาม ป.วิอาญา ม.131 และ ม.131/1 อาจทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และควรมีการแก้ไข ซึ่งเป็นการตระหนักรู้ถึงอุปสรรคที่เกิดจากข้อกฎหมายในการอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภรณ์ พูลพิพัฒน์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน ผลการศึกษาพบว่าจากข้อจำกัดการเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากข้อกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 และตามพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินความต้องการด้านการฝึกอบรมของนายความเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น การศึกษาพบว่านายความที่มีความรู้ในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ย่อมมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้น ในการแสวงหาข้อเท็จจริง และดำเนินการทางกฎหมาย เพื่อให้ผลแห่งคดีเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม จากผลการศึกษาเรื่องความตระหนักรู้และความเข้าใจในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของนายความไทย แสดงให้เห็นว่านายความที่มีใบอนุญาตว่าความของสภาทนายความแห่งประเทศไทย ประเภทตลอดชีพ มีความรู้และตระหนักรู้ในเรื่องพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้จากผลการศึกษาในประเด็นของความต้องการด้านการฝึกอบรมของนายความที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ พบว่านายความมีพื้นฐานความรู้ในเรื่องหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลาง เห็นว่าควรมีปรับปรุงระบบการศึกษาด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยสภาทนายความ อาจจะมีการเพิ่มหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรระยะยาว ควรจะมีวิชาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ รวมไปถึงควรมีการฝึกอบรมวิธีการแสวงหาและการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไปใช้ในคดีเพื่อสนับสนุนคำคู่ความในชั้นพิจารณาคดี เพื่อให้ทนายความมีความรู้ความเข้าใจและเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้มากขึ้น เมื่อพิจารณาถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างปลายเปิดพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความคิดเห็นสอดคล้องกับแบบสอบถามคือ ทนายความจำเป็นต้องมีความรู้ โดยเห็นควรให้ต้องมีการจัดการอบรมกันอย่างเป็นระบบ และสมควรให้สภาทนายความนำไปวางระบบการศึกษาอบรมด้านพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้ทนายความทุกท่านได้เรียนรู้ จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งกับกระบวนการงานยุติธรรมในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Garrett et al. (2021) ที่ควรให้มีการศึกษาหรืออบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรู้ทางพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ทนายความส่วนใหญ่เห็นด้วยเป็นอย่างมากที่สภาทนายความควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้านมาให้คำปรึกษาเพื่อช่วยแก้ปัญหาในการต่อสู้คดีต่างๆที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเข้าถึงพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของทนายความไทยในคดีอาญามีข้อเสนอแนะเป็นดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดแผนการพัฒนาการศึกษาอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติมให้กับทนายความอย่างเป็นระบบ ระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงกระบวนการในการตรวจพิสูจน์

1.2 รวบรวมหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์รวมถึงขั้นตอนต่างๆในการติดต่อประสานงานนำเสนอแก้ทนายความเพื่อเข้าถึงหน่วยงานต่างๆได้ง่ายขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการศึกษาเชิงลึกถึงรายละเอียดในหัวข้อต่างๆ เรื่องรายละเอียดในรายวิชา ในการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมให้กับทนายความ ในเรื่องทางนิติวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ดี สุขวัญ. (2560). รูปแบบการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพทนายความอาสาของสภาทนายความไทย. *วารสารกระบวนการยุติธรรม*. 10 (1), 67-84.
- ทิมข่าวอาชญากรรม. (2561). ย้อนรอยคดีโหด “ฆ่าพันศพ” จากมุมมืดของ “ความรัก” สู่ฆาตกรรม “อำมหิต” ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2565. แหล่งที่มา: <https://mgronline.com/crime/detail/9610000063111>.
- พัชรา สินลอยมา. (2563). การวิจัยเพื่อพัฒนาและส่งเสริมวัฒนธรรมทางกฎหมาย นิติวิทยาศาสตร์ และฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของการอำนวยความสะดวกและการบริหารงานยุติธรรม. คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
- วรารณ พรหมวิกร และ คณะ. (2562). ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหาสาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*. 12 (2), 168-180.
- วิเชียร ชูบโธสง และ พิศมัย จารุจิตติพันธ์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 5 (3), 404-417.
- สหัส ไพภักดี. (2559) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพของทนายความขอแรงในคดีอาญาของประเทศไทย. งานวิจัยสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
- ศรัณยา สี่มา. (2561) บทบาทนิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการยุติธรรม. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2565. แหล่งที่มา <https://library.parliament.go.th/th/radioscript/bthbathnitiwithyasastrkabkrabwnkaryutithrm>.
- Garrett, B. L., Gardner, B. O., Murphy, E., & Grimes, P. (2021). Judges and forensic science education: A national survey. *Forensic science international*, 321, 110714.
- Kaplan, J., Ling, S., & Cuellar, M. (2020). Public beliefs about the accuracy and importance of forensic evidence in the United States. *Science & justice: journal of the Forensic Science Society*. 60 (3), 263–272.
- Peel, H., & Malcom, M. (2015). *ISO Accreditation Implementation*. In W. M. Dale & W.S.Becker (Eds.) *Forensic Laboratory Management*. Boca Raton, FL: CRC Press.

- PPTV Online. (2021). ทนายตั้มข้องใจใช้จีนโครตรอนตรวจ DNA เส้นผม. *Online*. Retrieved June 7, 2021. from : <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%8D%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1/149005>
- Ribeiro, G., Tangen, J. M., & McKimmie, B. M. (2019). Beliefs about error rates and human judgment in forensic science. *Forensic science international*. 297, 138–147.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. 2nd Ed., New York : Harper and Row.